

Asia: VN/15371/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen lähtökohtana on voimassa oleva uusiutuvan energian lupamenettelylaki, mikä on annettu RED II -direktiivin vaatimusten täytäntöönpanemiseksi. Esityksessä olevilla säännösmuutoksilla on tarkoitus tehdä voimassa olevaan lakiin ainoastaan ne välttämättömät muutokset, joita RED III -direktiivin täytäntöönpano edellyttää. Uusiutuvan energian määritelmän osalta hankkeessa on tarkoitus rajata määritelmä vastaamaan RED III -direktiivin uusiutuvan energian määritelmää. Hankkeessa ei ole tarkoituksena arvioida muita lakia koskevia muutostarpeita.

Lakiin ollaan kuitenkin lisäämässä uusi 3 a luku, jossa säädettäisiin uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisestä, nimeämispäätöksen valmistelusta sekä alueilla sovellettavasta menettelystä. Ehdotuksen mukaan alueet nimettäisiin uuden valtion Lupa- ja valvontaviraston toimesta. Viraston tulisi nimetä sellaisia alueita, joilla tietyistä uusiutuvan energian muodosta ei ole odotettavissa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ennen alueiden nimeämistä tulisi asiassa tehdä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005, jäljempänä SOVALaki) tarkoitettu ympäristöarviointi, jossa on tarkoitus tunnistaa alueella toteutettavien hankkeiden odotettavissa olevat ympäristövaikutukset sekä yksilöidä toimenpiteet haitallisten ympäristövaikutusten välttämiseksi tai lieventämiseksi. SOVA-lain mukaiseen ympäristöarviointiin sisältyy yleisölle kaksi mahdollisuutta vaikuttaa päätöksen valmisteluun, 8 §:ssä tarkoitettu alkuvaiheen kuuleminen sekä lain 9 §:ssä tarkoitettu ympäristöselostusta ja päätösluonnosta koskeva kuuleminen.

Alueen nimeämispäätöksessä viraston tulisi yksilöidä se uusiutuvan energian muoto, jota varten kukin yksittäinen alue nimetään sekä ympäristöhaittojen lieventämistoimenpiteet, joita ko. alueella tulee noudattaa. Direktiivin asettama määräaika alueiden nimeämiselle on 21.2.2026. Ensivaiheessa alueita olisi tarkoitus nimetä aurinkoenergian tuotantoa varten. Alueilla toteutettavat ja alueen nimeämispäätöksessä määritetyt ehdot noudattavat hankkeet vapautettaisiin YVA-lain mukaisesta

YVA-menettelystä sekä tarvittaessa luonnonsuojelulain mukaisesta Natura-arvioinnista. Alueille toteutettavien uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyiden määräajat olisivat myös lyhyemmät kuin muilla alueilla.

Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisellä ei olisi tarkoitus puuttua kunnan alueidenkäyttöä koskevaan oikeuteen. Kunnat voisivat jatkossakin päättää kaavoittaa tai olla kaavoittamatta kyseessä oleville alueille kyseistä uusiutuvan energian tuotantomuotoa. Nopean kehittämisen alueen nimeämisen oikeusvaikutukset koskisivat YVA-menettelyn soveltumista sekä lupamenettelyiden määräaikoja. Päätöksen nimeämisestä koskevaan säännökseen lisättäisiin nimenomainen maininta velvollisuudesta varata kunnille mahdollisuus saada tietoa alueiden valmistelusta sekä antaa siitä mielipiteensä. Kuntien oikeutta koskeva säännös olisi kansallinen lisäys, joka on katsottu välttämättömäksi direktiivin täytäntöönpanon valmistelussa nopean kehittämisen alueiden nimeämiseksi.

Satakuntaliiton näkemyksen mukaan esitys uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisestä valtakunnallisen hallintoviranomaisen, Lupa- ja valvontaviraston, toimesta vaikuttaa kuntien ja maakuntaliittojen alueiden käytön suunnitteluun merkittävällä tavalla ja samalla hämärtää Suomessa vakiintuneen suunnittelujärjestelmän tavoitteen ja tarkoituksen. Esityksen mukaan säännöksessä varataan kunnille mahdollisuus antaa tietoa alueiden valmistelusta ja antaa myös mielipiteensä alueen valinnasta. Satakuntaliitto esittää, että myös maakunnan liitoille on varattava mahdollisuus antaa tietoa ja esittää mielipiteensä alueiden valmistelusta ja soveltuvuudesta maakuntakaavan kokonaisuuteen.

Esityksen mukaan alueita nimettäisiin ensi vaiheessa aurinkoenergiaa varten. Aurinkoenergian tuotannosta on Suomessa kuitenkin suhteellisen vähän kokemusta, eikä ympäristövaikutuksista ole karttunut tietoa riittävästi, jotta Lupa- ja valvontavirasto pystyisi kestäväällä tavalla nimeämään alueita nopean kehittämisen aurinkoenergian tuotantoon. Perustelutekstien mukaan alueiden nimeämisestä koskeva valmistelussa olisi mahdollista hyödyntää selvityksiä, joiden tekemiseen ympäristöministeriö on myöntänyt vihreän siirtymän investointihankkeita edistäviin selvityksiin tarkoitettua valtionavustusta. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan alueiden valinta tulee perustua koko maan kattaviin samojen kriteeristöjen avulla löydettyihin alueisiin ja maanomistajien tasapuoliseen kohteluun.

Nopean kehittämisen alueiden ulkopuolelle suljettaisiin mm. tuottavat metsämaat. Rajoitus perustuu Petteri Orpon hallitusohjelmaan, jonka jakson 7.1. mukaan aurinkovoimarakentamista ohjataan rakennettuun ympäristöön, turvetuotannosta vapautuneille alueille ja joutomaille pyrkien välttämään tuotannossa olevien peltojen ja metsämaan merkittävä käyttö aurinkovoimaan.

Lakiesityksen mukaan nopean kehittämisen alueiden nimeämisessä tulisikin olla lähtökohtana keinotekoisien ja rakennettujen alueiden hyödyntäminen ja siinä tulisi välttää esimerkiksi hallitusohjelmassa mainitun mukaisesti aktiivisessa ruoantuotannossa olevien peltojen ja tuottavan

metsämaan hyödyntämistä merkittävässä määrin. Lisäksi esityksen mukaan ulkopuolelle tulisi jättää ojittamattomat luonnontilaiset suoalueet, Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon sekä luonnonsuojelulain 64, 73, 77, 78 ja 79 §:n soveltamisalaan kuuluvat alueet, tärkeimmät lintujen ja merinisäkkäiden muuttoreitit sekä muut sellaiset alueet, jotka on luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston herkkyyškartoituksissa tai vastaavissa selvityksissä todettu olevan alttiita merkittäville ympäristövaikutuksille. Satakuntaliitto esittää, että ulkopuolelle jätettäviin alueisiin tulee lisätä myös valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja arvokkaat maisema-alueet.

Esityksessä tulee huomioida, että alueiden sijoituessa lähelle olemassa olevaa rakennettua ympäristöä Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä on tarkastella myös alueiden yhteensovittamista muiden toimintojen kanssa ja ottaa huomioon myös maakuntakaavojen ja yleis- ja asemakaavojen tavoitteet, merkinnät ja määräykset.

Aluehallintouudistus ja Lupa- ja valvontaviraston perustaminen on tarkoitus toteuttaa vuoden 2026 alkuun mennessä. Pykälässä tarkoitettu uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisen RED III - direktiivissä asetettu määräaika 21.2.2026 on Satakuntaliiton näkemyksen mukaan liian tiukka, jotta alueiden valinta nimeäminen tulisi asianmukaisesti ja tasapuolisesti laadittua.

Satakuntaliitto toteaa myös, että uusiutuvan energian alueet, joilla ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia ovat yleensä laajuudeltaan pienempiä, jolloin RED III direktiivin tavoite uusiutuvan energiatuotannon lisäämiseksi tarkoittaa käytännössä pienempien uusiutuvien energiatuotannon alueiden suosimista ja edistämistä, jolloin myös vaikutukset elinympäristön pirstoutumiseen tulee ottaa huomioon. Kokonaisuudessaan lakiesityksessä tulee laajentaa vaikutusten arvioinnin osuutta.

Satakuntaliitto esittää, että hallituksen esitys uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta palautetaan uudelleen valmisteluun ja tarkastellaan Suomessa vakiintuneiden suunnittelu- ja lupaprosessien avulla jo valmiina olevien alueiden nimeämistä nopean kehittämisen alueiksi.

Roslöf Susanna
Satakuntaliitto